

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

Trg francoske revolucije 7

Ljubljana

1. Demografska struktura in projekcija števila prebivalstva za regijo in občine	2
2. Demografska gibanja in struktura znotraj regije ter ocena nadaljevanja obstoječih trendov	5
3. Struktura in razporeditev delovnih mest v primerjavi s strukturo prebivalcev ter dnevne migracije	9
4. Literatura in viri	14

naročnik: **MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR,
URAD RS ZA PROSTORSKO PLANIRANJE,
Župančičeva 6, Ljubljana**

naloga: **DEMOGRAFSKA IN ZAPOSLOVNA BILANCA
OBMOČJA SLOVENSKE ISTRE**

Uvod

Naloga je pripravljena za potrebe širšega projekta, ki obravnava zasnovo poselitve v povezavi s

odgovorni vodja projekta:
mag. Mirjam Požeš

V poglavju o zaposlovnih bilancah govorimo le o bilancah glede razporeditve delovnih mest v

direktor: dr. Marjan Ravbar

datum: 8. januar 1996

Vsebina

Uvod

1. Demografska struktura in projekcije števila prebivalstva za regijo in občine 2
2. Demografska gibanja in strukture znotraj regije ter ocena nadaljevanja obstoječih trendov 5
3. Struktura in razporeditev delovnih mest v primerjavi s strukturo prebivalcev ter dnevne migracije 9
4. Literatura in viri 14

Tabela 1: Gibanja števila prebivalstva v obdobju občinske regije med leti

	1945	1953	1961	1971	1981	1991	161/71	171/81	191/81
Izola	8583	7750	9336	10488	12513	13750	112,3	119,3	110,0
Koper	30075	25510	29238	35445	41843	45391	121,3	118,1	108,5
Piran	13292	9385	11410	12319	15235	16768	108,3	123,3	116,1
SI. Istra	42967	34915	40638	54272	63591	75929	143,4	119,4	109,1
Slovenija	1439800	1504427	1541523	1703137	1891864	1965986	108,3	100,3	103,9

vir: Statistični letopis RS 1994, Statistični urad RS

Planaska predvidevanja nadaljnje populacijske rasti, zapisana v Dolgoročnih planih občin, izmeljijo predvsem na prenosu dotrdanih stopenj rasti tudi v bodoče (tabela 2), zato so števila višje kot jih izkazuje obstoječe stanje. Največje so razlike v občini Koper, kjer so je tudi število prebivalstva koncem osemdesetih in začetku devetdesetih let najbolj umirila. Najmanjše so razlike med stanjem in predvidevanji v občini Izola.

Tabela 2: Projekcije števila prebivalstva kot jih predvidevajo Dolgoročni plani občin Izola, Koper, Piran

Uvod

	1990	2000	stanje 91
Izola	13920	15730	13770

Naloga je pripravljena za potrebe širšega projekta, ki obravnava zasnovo poselitve v povezavi s prometnim sistemom na območju Slovenske Istre. Prikazuje osnovne demografske podatke, pomembne za oblikovanje zasnove poselitve in so dostopni v obstoječih bazah podatkov na Inštitutu za geografijo, Urbanističnem inštitutu, Invest biroju, na občinah in republiškem Uradu za prostorsko planiranje. Zaradi preglednosti so podatki prikazani po območjih in ne po naseljih, vsi osnovni podatki pa so na razpolago na Inštitutu za geografijo, če bodo potrebni pri nadaljnjih obdelavah.

V poglavju o zaposlitvenih bilancah govorimo le o bilancah glede razporeditve delovnih mest v primerjavi s številom in strukturo v naselju bivajočih prebivalcev in ne obravnavamo zaposlitvene bilance kot orodja napovedovanja bodočega števila potreb po delovnih mestih oz. delavcih. Obravnavana "bilanca" govori le o razporeditvi delovnih mest v povezavi z dnevnimi migracijami oz. dnevnimi potovanji na delo.

	1990	1991	1992	1993	1994	190/91
Izola	14263	14311	14286	14351	14340	100,3
Koper	46385	46513	46353	46295	46288	99,8
Piran	17299	17507	17298	17347	17463	100,9
SI. Istra	77943	78331	77938	77083	78091	100,2
Slovenija	199551	198912	198408	198908	198947	99,8

vir: Statistični letopis RS 1998, Statistični urad RS

1. Demografska struktura in projekcije števila prebivalstva za regijo in občine

Zaradi naglega gospodarskega razvoja in drugih ugodnih okoliščin se je v sedemdesetih in osemdesetih letih število prebivalstva v Slovenski Istri naglo povečevalo. Dinamiko gibanja v posameznih desetletjih prikazuje tabela 1. Iz podatkov je razvidno, da je v šestdesetih letih najbolj naraščalo prebivalstvo v koprski občini, v naslednjih desetletjih pa je hitrejši (samo relativno) razvoj doživela piranska občina, medtem ko je v izolski občini število prebivalstva naraščalo bolj enakomerno.

Tabela 1: Gibanje števila prebivalstva v občinah obalne regije med popisi

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	I 61/71	I 71/81	I 91/81
Izola	9583	7750	9339	10488	12513	13770	112,3	119,3	110,0
Koper	30675	25530	29228	35445	41843	45391	121,3	118,1	108,5
Piran	12292	9385	11410	12359	15235	16768	108,3	123,3	110,1
Sl. Istra	42967	34915	40638	58292	69591	75929	143,4	119,4	109,1
Slovenija	1439800	1504427	1591523	1727137	1891864	1965986	108,5	109,5	103,9

vir: Statistični letopis RS 1994, Statistični urad RS

Planska predvidevanja nadaljnje populacijske rasti, zapisana v Dolgoročnih planih občin, temeljijo predvsem na prenosu dotedanjih stopenj rasti tudi v bodoče (tabela 2), zato so številke višje kot jih izkazuje obstoječe stanje. Največje so razlike v občini Koper, kjer se je rast števila prebivalstva koncem osemdesetih in začetku devetdesetih let najbolj umirila. Najmanjše so razlike med stanjem in predvidevanji v občini Izola.

Tabela 2: Projekcije števila prebivalstva kot jih predvidevajo Dolgoročni plani občin Izola, Koper, Piran

	1990	2000	stanje 91
Izola	13920	15230	13770
Koper	47700	54500	45391
Piran	17690	19500	16768
Sl. Istra	79310	89230	75929

vir: Dogoročni plani občin Izola, Koper, Piran

V drugi polovici osemdesetih let, še bolj pa v začetku devetdesetih, se je zaradi splošne ekonomske in tudi politične krize priseljevanje postopoma ustavilo (leta 1992 je bil selitveni prirast negativen v vseh treh občinah, leta 1993 v Koprski). Število prebivalstva stagnira (tabela 3). Projekcije prebivalstva, ki so bile izačunane po letu 1990 ali pa kakšno leto prej, ko je že bilo razvidno, da gospodarska moč postopno peša, migracij ne napovedujejo več. Ocene bodočega števila prebivalstva temeljijo le na projekciji naravne rasti.

Tabela 3: Gibanje števila prebivalstva po registru v obdobju 1990 do 1994 (na dan 31.12.)

	1990	1991	1992	1993	1994	I 90/94
Izola	14263	14311	14286	14351	14340	100,5
Koper	46385	46513	46353	46285	46288	99,8
Piran	17299	17507	17299	17347	17463	100,9
Sl. Istra	77947	78331	77938	77983	78091	100,2
Slovenija	1999945	1998912	1994084	1989408	1989477	99,5

vir: Statistični letopis RS 1994, Statistični urad RS

Leta 1990 so na Urbanističnem inštitutu RS (Gosar, Jakoš) izdelali nekaj variant bodočega števila prebivalstva za Slovenijo, občine in matične okoliše. Projekcija za občine po naravni rasti je bila izdelana na osnovi podatkov registra za 1.1. 1989 in z uporabo enakih koeficientov rodnosti in doživetja kot pri projekciji za Slovenijo. Glede razporeditve migracij sta bili izdelani dve varianti: "demografska" in "planska". Demografska varianta se opira na tedanji demografski potencial posameznih območij, predpostavlja pa odpravo negativnih trendov v gibanju števila prebivalcev, v kolikor le ti niso posledica prekoračenega demografskega praga. Osnovni princip planske variante pa je, da se število prebivalcev nikjer ne zniža pod tedanje stanje. Po demografski varianti bi se pozitivni migracijski saldo Slovenije razporedil v 25 izbranih regionah in občinskih centrov, po planski varianti pa najprej v vse tiste občine, ki so že dosegle demografski prag, s čimer bi število prebivalcev v teh občinah ostalo na tedanji ravni, ostanek selitvenega salda pa bi se delil - polovica v 25 izbranih centrov, polovica pa v ostale občinske centre (Gosar, Jakoš, 1990). (Tabela 4).

Tabela 4: Različne ocene števila prebivalstva leta 2000 in 2010

	1987	P 2000	P 2000	P 2010	planska varianta		demografska var.	
	št. preb	trend	nar. rast	nar. rast	neto sel.	P 2000	neto sel.	P 2000
Izola	13335	15336	14414	14333	44	14458	138	14552
Koper	44604	51326	46293	45534	647	46940	1108	47401
Piran	16628	20020	17259	17072	44	17303	138	17397
Sl. Istra	74567	86682	77966	76939	735	78701	1384	79350

vir: Gosar, Jakoš, 1990

Projekcije, ki upoštevajo migracije, so daleč pod pričakovanji iz osemdesetih let in bistveno ne presegajo števila, doseženega z naravno rastjo. Napovedi za leto 2000 se celo gibljejo v mejah današnjega stanja registra (ki pa izraža vedno višjo številko od dejanske, dobljene s popisom).

Na podlagi podatkov popisa prebivalstva iz leta 1991 in izračunanih novih koeficientov rodnosti in umrljivosti so bile izračunane nove ocene naravne rasti prebivalstva. Te pa zaradi splošnega staranja populacije tako za Slovenijo kot tudi za regijo kažejo še nekoliko nižji demografski potencial kot prejšnje. Iz izračunanih projekcij je razvidno (tabela 5), da se bo v prvem desetletju naslednjega tisočletja naravna rast prevesila v zmanjševanje števila prebivalstva.

Tabela 5: Projekcija prebivalstva po naravni rasti na podlagi podatkov popisa 1991

	1991	P 2000	P2010	I 2010/91
Izola	13770	14000	13922	101,1
Koper	45391	45789	45010	99,2
Piran	16768	16934	16722	99,7
Sl. Istra	75929	76723	75654	99,6
Slovenija	1965986	1991223	1982845	100,9

vir: Jakoš, 1994

Podatki registra kažejo ob koncu leta 1994 že višje število prebivalcev kot je izračunana ocena po naravni rasti za leto 2000 (razlika je 1368). Vendar so podatki registra zaradi različnih razlogov vedno višji kot popisni, ki pa kažejo dejansko stanje (v regiji je bilo v letu 1991 po podatkih registra okrog 2400 ljudi več kot jih je prikazal popis). Če upoštevamo to razliko, lahko rečemo, da projekcija prebivalstva po naravni rasti približno odraža današnje gibanje števila prebivalstva.

Glede na obstoječe gospodarske in politične razmere (ko dejansko ne moremo pričakovati imigracij v državo, med regijami znotraj države pa so te lahko le minimalne, saj v nobeni regiji zaradi neugodnih starostnih razmer ni velikega demografskega presežka) lahko predvidevamo, da prebivalstvo v naslednjem desetletju ne bo bistveno naraščalo oziroma se bo gibalo v okvirih naravne rasti z minimalnim pozitivnim selitvenim saldrom (glej plansko varianto, izračunano leta 1990). To pomeni, da v bodoče ne moremo računati z zelo velikimi zahtevami po novih poselitvenih površinah.

Bolj kot število prebivalstva je za oceno bodočega števila stanovanj (kot eden od dejavnikov za oblikovanje take ocene) pomembna ocena bodočega števila gospodinjstev. Na podlagi projekcije števila prebivalcev po naravni rasti je bodoče število gospodinjstev in njihovo sestavo izračunal Jakoš (Jakoš, 1994).

Tabela 6: Ocena bodočega števila in povprečne velikosti gospodinjstev

	povpr. vel.	povpr. vel.	število	število	razlika	št. gosp. na stanov.	št. preb. na sobo
	1991	2010	1991	2010	2010 - 91	1991	1991
Izola	2,84	2,81	4850	5137	287	1,06	1,02
Koper	2,90	2,86	15647	15792	145	0,98	1,00
Piran	2,74	2,71	6114	5930	-184	0,96	0,97
Sl. Istra	2,85	2,82	26611	26859	248	0,99	0,99

vir: Jakoš, 1994 in popis stanovanj 1991

Število gospodinjstev se bo kljub zmanjševanju števila prebivalstva povečalo, a v dvajsetih letih v celi regiji le za 248 - še najbolj v Izoli zaradi sorazmerno najugodnejše starostne strukture prebivalstva, v piranski občini pa se bo celo zmanjšalo. Seveda je podatek o povečanju števila gospodinjstev le eden od dejavnikov, ki povedo, kolikšno povečanje števila stanovanj bo potrebno v bodoče. Drug tak kazalec je stanovanjski standard. Najbolj grob pokazatelj je lahko število gospodinjstev v primerjavi z obstoječim številom stanovanj. Ta statistični podatek pove, da pride v povprečju manj kot eno gospodinjstvo na stanovanje, kar v grobem pomeni, da je trenutno (glede na popisne podatke!) dovolj stanovanj. Tudi podatek o številu oseb na sobo kaže, da je stanovanjski standard zadovoljiv, saj ima v povprečju vsak prebivalec svojo sobo (povprečje za Slovenijo je 1,15 prebivalca na sobo).

Število gospodinjstev se bo povečalo kljub zmanjšanju števila prebivalstva zato, ker se spreminja struktura gospodinjstev: zmanjšuje se število veččlanskih gospodinjstev, povečuje pa se število dvočlanskih. Pri snovanju stanovanjske in s tem posredno tudi poselitvene zasnove je zato potrebno računati tudi na spremembe v strukturi gospodinjstev. Za tri obalne občine in regijo se na podlagi naravne rasti prebivalstva in predvidenih sprememb v velikosti gospodinjstev predvideva naslednja struktura gospodinjstev (tabela 7, 8, 9).

Tabela 7: Število gospodinjstev po številu članov leta 1991 in ocena za leto 2010

	1 član		2 člana		3 člani		4 člani		Sin več članov	
	1991	2010	1991	2010	1991	2010	1991	2010	1991	2010
Izola	889	866	1173	1359	1121	1187	1302	1431	365	294
Koper	2759	2574	3639	4035	3650	3700	4166	4384	1433	1099
Piran	1336	1199	1480	1579	1397	1362	1421	1439	480	351
Sl. Istra	4984	4639	6292	6973	6168	6249	6889	7254	2278	1744

vir: Jakoš, 1994

Tabela 8: Deleži gospodinjstev po številu članov leta 1991 in ocena za leto 2010

	1 član		2 člana		3 člani		4 člani		5 in več članov	
	1991	2010	1991	2010	1991	2010	1991	2010	1991	2010
Izola	18,3	16,9	24,2	26,5	23,1	23,1	26,8	27,9	7,5	5,7
Koper	17,6	16,3	23,3	25,6	23,3	23,4	26,6	27,8	9,2	7,0
Piran	21,9	20,2	24,2	26,6	22,8	23,0	23,2	24,3	7,9	5,9
Obala	18,7	17,3	23,6	26,0	23,2	23,3	25,9	27,0	8,6	6,5

vir: Jakoš, 1994

Tabela 9: Razlika v številu gospodinjstev med stanjem leta 1991 in oceno za leto 2010

	razlika v št. gosp. l. 2010 in l.1991				
	1 član	2 člana	3 člani	4 člani	5 in več
Izola	-23	186	66	129	-71
Koper	-185	396	50	218	-334
Piran	-137	99	-35	18	-129
Sl. Istra	-345	681	81	365	-534

vir: Jakoš, 1994

2. Demografska gibanja in strukture znotraj regije ter ocena nadaljevanja obstoječih trendov

Čeprav se število prebivalstva po naravni rasti ne bo povečevalo, intenzivnih migracij pa tudi ne moremo pričakovati, bo še vedno prihajalo do notranje prerazporeditve prebivalstva in sicer zaradi naraščanja števila gospodinjstev oziroma zaradi želje po spreminjanju bivalnih razmer. Ta notranja prerazporeditev so obvladljiva s prostorskim načrtovanjem, torej jih je možno usmerjati in so predmet poselitvene politike. V nadaljevanju prikazujemo obstoječo prostorsko razporeditev prebivalstva znotraj regije ter smeri in intenzivnost njenega spreminjanja v zadnjih desetletjih, iz česar se da razbrati trende za naslednja leta.

Zaradi boljše preglednosti in obvladljivosti podatkov smo območje treh občin razdelili na več območij, ki so znotraj prostorsko in funkcijsko bolj ali manj enotna oziroma povezana. Ta območja združujejo naslednja naselja:

Koper: mesto Koper

Izola: mesto in Jagodje

Piran: mesto

Ankaran: Ankaran, Barižoni, Cerej, Hrvatini, Jelarji, Kolomban, Premančan,

Bertoki: Bertoki, Čežarji, Pobegi, Prade, Sv. Anton,

Črni Kal (KS): Bezovica, Brežec, Cepki, Črni Kal, Črnotiče, Dol, Gabrovica, Hrastovlje, Kastelec, Kortine, Krnica, Loka, Osp, Podpeč, Praproče, Rižana, Rožar, Socerb, Stepiani, Zanigrad, Predloka,

Dekani: Dekani

Gračišče (KS): Butari, Dvori, Gračišče, Karli, Kubed, Lukini, Maršiči, Movraž, Olike, Peraji, Pisari, Poletiči, Popetre, Smokvica, Sočerga, Sokoliči, Šeki, Trebeše, Tuljaki, Zabavlje

Gradin (KS): Abitanti, Belvedur, Brezovica, Gradin, Koromači - Boškini, Močunigi, Pregara, Sirči, Topolovec,

Korte: Baredi, Dobrava, Korte, Malija, Šared, Cetore,
 Marezige: Babiči, Bočaji, Boršt, Glem, Kozloviči, Labor, Lopar, Marezige, Montinjan, Trsek, Truške,
 Nova vas: Nova vas, Padna, Sv. Peter,
 Portorož: Lucija, Portorož, Seča,
 Sečovlje: Dragonja, Parecag, Sečovlje, Strunjan (ne sodi v skupino po prostorski povezanosti, zato pa kot obmestno območje),
 Škocjan: Bonini, Bošamarin, Čentur, Grinjan, Kampel, Kocjančiči, Manžan, Potok, Šalara, Škocjan, Triban, Vanganel,
 Škofije: Plavje, Spodnje Škofije, Tinjan, Zgornje Škofije,
 Šmarje: Brič, Dilici, Fijeroga, Gažon, Grintovec, Koštabona, Krkavče, Pomjan, Puče, Srgaši, Šmarje, Zupančiči

Območja lahko glede na demografske, funkcijske in fiziognomske značilnosti delimo v tri cone:
 mesta: Koper, Izola z Jagodjem, Piran, Portorož
 obmestje: Ankaran, Bertoki, Dekani, Korte, Sečovlje, Škocjan in Škofije
 podeželje: Črni Kal, Gračišče, Gradin, Marezige, Nova vas in Šmarje.

Tabela 10: Gibanje števila prebivalstva v obdobju 1961 - 91 in hiš v obdobju 1981 - 90 po območjih in conah Slovenske Istre

	1961	1971	1981	1991	I 71/61	I 81/71	I 91/81	hiše 81	hiše 90	Ih 90/81
Izola	8069	9306	11277	12157	115,3	121,2	107,8	1666	1870	112,2
Koper	10497	17765	23581	24606	169,2	132,7	104,3	3348	3614	107,9
Piran	5474	5483	4951	4840	100,2	90,3	97,8	1131	1171	103,5
Portorož	3702	4807	8220	9720	129,8	171,0	118,2	1647	1945	118,1
mesta	27742	37361	48029	51323	134,7	128,6	106,9	7792	8600	110,4
Ankaran	2829	3080	3418	4531	108,9	111,0	132,6	899	1093	121,6
Bertoki	2040	2373	2919	3722	116,3	123,0	127,5	868	1139	131,2
Dekani	967	1109	1202	1286	114,7	108,4	107,0	320	359	112,2
Korte	1270	1182	1236	1649	93,1	104,6	133,4	369	566	153,4
Sečovlje	1257	1248	1446	1596	99,3	115,9	110,4	630	652	103,5
Škocjan	2278	1975	2293	2758	86,7	116,1	120,3	649	869	133,9
Škofije	1938	2237	2303	2356	115,4	103,0	102,3	691	793	114,8
obmestje	12579	13204	14817	17898	105,0	112,2	120,8	4426	5471	123,6
Črni Kal	2112	1829	1658	1535	86,6	90,7	92,6	614	712	116,0
Gračišče	1410	1091	971	911	77,4	89,0	93,8	453	522	115,2
Gradin	916	670	518	456	73,1	77,3	88,0	213	227	106,6
Marezige	1600	1175	1037	1018	73,4	88,3	98,2	493	532	107,9
Nova vas	792	640	618	612	80,8	96,6	99,0	231	258	111,7
Šmarje	2641	2141	1943	2039	81,1	90,8	104,9	798	871	109,1
podeželje	9471	7546	6745	6571	79,7	89,4	97,4	2802	3122	111,4
regija	49792	58111	69591	75792	116,7	119,8	108,9	15020	17193	114,5

vir: popisi prebivalcev in evidenca hišnih števil, Zavod RS za statistiko

Podatki v tabeli kažejo, da tudi v Slovenski Istri poselitveno strukturo oblikujejo procesi, ki so značilni za celo Slovenijo: v šestdesetih (izrazito) in sedemdesetih letih so intenzivno rastle mesta, v zadnjem desetletju pa relativno hitreje rastejo naselja v zaledju mest kot mesta sama. V

tako imenovanem obmestju (neposrednem zaledju mest) po intenzivnosti pozitivne rasti izstopajo Ankaran, Bertoki (s Pradami in zlasti Sv. Antonom), Korte (gre predvsem za Šared in Malijo) in neposredno zaledje Kopra (Kampel, Bonini, Bošamarin, Vanganel). Na podeželju se upadanje števila prebivalstva umirja. Rast števila hiš kljub zmanjševanju števila prebivalstva kaže, da se podoba vasi spreminja. V Šmarjah je število novogradenj (in priselitev) že tolikšno, da je že zabeležen porast števila prebivalstva in torej presežen negativen trend ostarevanja, ki je bil posledica naglega povojnega preseljevanja v mesta.

Tabela 11: Delež otrok v skupnem številu prebivalstva leta 1991 in število prebivalstva po registru (1990 in 1994)

	št. preb. 1991	% otrok do 14. l.	register 1990	register 1994	Indeks 1994/90
Izola	12119	20,2	12546	12502	99,6
Koper	24704	19,5	25340	24595	97,1
Piran	4788	20,2	5033	4773	94,8
Portorož	9298	19,6	9523	9787	102,8
mesta	50909	19,8	52442	51657	98,5
Ankaran	4525	21,3	4666	4816	103,2
Bertoki	3743	18,0	3848	4114	106,9
Dekani	1277	19,1	1283	1311	102,2
Korte	1651	21,7	1717	1838	107,0
Sečovelje	2070	18,9	2125	2260	106,4
Škocjan	2758	18,8	2732	2918	106,8
Škofije	2372	17,5	2423	2470	101,9
obmestje	18396	19,4	18794	19727	105,0
Črni kal	1536	14,2	1580	1547	97,9
Gračišče	913	16,4	914	913	99,9
Gradin	460	19,6	480	454	94,6
Marezige	1031	17,8	1043	1061	101,7
Nova vas	612	18,6	618	643	104,0
Šmarje	2072	20,1	2076	2089	100,6
podeželje	6624	17,7	6711	6707	99,9
regija	75929	19,5	77947	78091	100,2

vir: popis prebivalstva 1991, Statistični letopis RS,

Podatki iz registra prebivalstva v devetdesetih letih kažejo, da se značilnosti demografskih gibanj prejšnjega desetletja, ki spreminjajo notranjo regionalno strukturo, prenašajo tudi v devetdeseta leta. Čeprav število prebivalstva statistično stagnira (+,-5 indeksnih točk) tako v mestih kot v obmestju, je vendar za mesta značilno zmanjšanje števila prebivalstva, za naselja v njihovem neposrednem zaledju pa povečevanje. Tako kot v osemdesetih letih, izstopajo s pozitivno rastjo tudi v tem desetletju naselja v okolici Bertokov, v zaledju Izole in v neposrednem zaledju Kopra, nadpovprečno pa raste tudi Parecag. Na podeželju število prebivalcev stagnira, poleg Šmarij se povečana stanovanjska gradnja odraža v naraščanju števila prebivalstva še v piranski občini in Marezigah, glede na intenzivnost stanovanjske gradnje pa tak proces lahko pričakujemo tudi na območju Črnege Kala in Gračišča.

Na Urbanističnem inštitutu so leta 1990 poleg projekcij bodočega števila prebivalstva v državi in občinah pripravili ocene tudi za rast po posameznih območjih znotraj občin (tabela 12). Primerjava med ocenami bodočega števila prebivalcev (glede na naravno rast) in dejanskimi spremembami v devetdesetih kažejo na "premik" prebivalstva iz mest na njihovo obrobje, česar projekcije tudi z upoštevanjem migracij niso predvidevale. Dejanske spremembe števila prebivalstva na podeželju, ki jih beleži register pa kažejo, da je upadanje števila manjše kot kažejo projekcije po naravni rasti, kar pomeni, da prebivalci na podeželju ostajajo in še več, se tja tudi preseljujejo.

Tabela 12: Različne ocene bodočega števila prebivalstva po conah in območjih Slovenske Istre

	1987	1991	P 2000	P 2000	P 2000	P 2000	indeks	
	št. preb.	št. preb.	trend	nar. rast	plan. var.	dem. var.	nr/87	dem/87
Koper*	32112	32636	37678	33919	34270	35026	105,6	109,1
Izola	13335	13806	15336	14414	14458	14522	108,1	108,9
Piran	4963	4840	4992	5128	5172	5267	103,3	106,1
Portorož	9516	9720	12671	9935	9935	9935	104,4	104,4
mesta	59926	61002	70677	63396	63835	64750	105,8	108,0
Dekani*	2160	2345	2883	2204	2204	2204	102,0	102,0
Škofije*	4177	4216	4642	4311	4311	4311	103,2	103,2
Sečovelje	2149	2208	2356	2196	2196	2196	102,2	102,2
obmestje	8486	8769	9881	8711	8711	8711	102,7	102,7
Črni kal	1606	1535	1479	1517	1606	1517	94,5	94,5
Gračišče	1006	911	1091	951	1006	951	94,5	94,5
Gradin	484	456	401	446	484	446	92,1	92,1
Marezige	1023	1018	989	972	1023	972	95,0	95,0
Šmarje	2036	2101	2163	1975	2036	1975	97,0	97,0
podeželje	6155	6021	6123	5861	6155	5861	95,2	95,2
regija	74567	75792	86681	77968	78701	79322	104,6	106,4

vir: Gosar, Jakoš, 1994

*cone, kot so jih zamejili v citiranem delu, se razlikujejo od tistih, prikazanih v tem besedilu:

Koper: poleg mesta vključuje še Ankaran, Bertoke, Prade, Pobege, Čezarje in naselja območja Škocjan

Dekani: naselja Dekani, Sv. Anton, Potok, Kocjančiči

Škofije: naselja KS Škofije in KS Hrvatini

Nakazani trendi v "prerazporejanju" prebivalstva znotraj regije pa se (še) ne kažejo tudi v drugih demografskih kazalcih: na primer v starostni strukturi. Še vedno je največji delež otrok v mestih, v obmestju pa tam, kjer je prisotna blokovna gradnja (Ankaran). Izjemi v nadpovprečnem deležu mlade prebivalstva izven opisanega vzorca sta območji Kort in Šmarij (tabela 11).

Tudi podatki o ekonomski sestavi prebivalstva (merjeni glede na prijavljeno bruto osnovo za plačilo dohodnine, podatki so za leto 1992) kažejo, da so tako najvišji kot tudi (v posameznih območjih) najnižji razredi v mestih. Kljub tem razlikam je v povprečju ekonomska moč prebivalstva višja v mestih kot v obmestnih območjih (tabela 13).

Tabela 13: Bruto osnova za odmero dohodnine na prebivalca in zavezanca v območjih in conah Slovenske Istre (leto 1992)

	število prebivalcev	število zavezancev	bruto osnova na prebivalca	bruto osnova na zavezanca
Izola	12475	7103	254819	447538
Koper	24972	15418	331203	536437
Piran	4912	2495	234608	461881
Portorož	9579	4931	299009	580857
mesta	51938	29947	297783	516454
Ankaran	4754	2760	290119	499720
Bertoki	3972	2443	307190	499452
Dekani	1310	786	268035	446725
Korte	1811	982	232198	428219
Sečovlje	2183	1166	246257	461045
Škocjan	2805	1650	271597	461715
Škofije	2457	1455	277147	468007
obmestje	19292	11242	277389	476017
Črni kal	1569	968	255734	414511
Gračišče	908	531	201920	345280
Gradin	472	238	159290	315903
Marezige	1049	634	228175	377533
Nova vas	625	347	196566	354046
Šmarje	2085	1197	220181	383523
podeželje	6708	3915	220790	378305
REGIJA	77938	45104	286108	494384

vir: Zavod RS za statistiko

3. Struktura in razporeditev delovnih mest v primerjavi s strukturo prebivalcev ter dnevne migracije

Za primerjavo med razporeditvijo in strukturo delovnih mest in prebivalstvom smo vzeli popisne podatke za aktivno prebivalstvo po dejavnostih, enkrat preračunane po kraju dela (delovna mesta) in drugič po kraju bivanja. Na ta način so bila upoštevana vsa delovna mesta v posameznem kraju, ne glede na način zaposlitve, lastništvo ipd. Po letu 1991 sta se tako število kot tudi struktura delovnih mest nekoliko spremenila, vendar pa podatke le lahko uporabimo za približno primerjavo.

V obravnavani regiji je 14 krajev z več kot 200 delovnimi mesti (podatki popisa 1991). V njih je 92,7% vseh delovnih mest in 76% aktivnega prebivalstva. Več kot 1000 delovnih mest imajo štiri kraji, v njih je 81,6% vseh delovnih mest in le 57% aktivnega prebivalstva. V Kopru je 49% vseh delovnih mest regije, v njem pa živi 32% aktivnega prebivalstva. Izrazita zaposlitvena središča z visokim presežkom delovnih mest nad številom v kraju bivajočih aktivnih prebivalcev (koeficient nad 110) so 4: najizrazitejši je Portorož (209), Dekani (200), Koper (152) in Strunjan (126) (tabela 14).

Tabela 14: Razmerje med aktivnim prebivalstvom po kraju dela (delovna mesta) in kraju bivanja po sektorjih dejavnosti v zaposlitvenih krajih Slovenske Istre (popis 1991)

	del.m.	aktivni	koeficienti*				%	
			skupaj	I	II	III		IV
Sečovlje	208	234	89	153	70	70	140	81,1
Sp. Škofije	212	508	42	76	21	43	50	85,1
Bertoki	242	377	64	91	65	68	35	86,1
Šmarje	247	283	87	89	130	26	87	68,1
Strunjan	254	202	126	112	28	74	382	77,8
Seča	335	321	104	88	214	42	5	74,3
Jagodje	426	792	54	60	73	36	52	49,0
Ankaran	639	1202	53	82	18	34	96	69,6
Lucija	970	2220	44	86	46	41	43	76,1
Dekani	1131	566	200	94	448	59	52	71,2
Piran	1623	1865	87	87	56	92	109	64,1
Portorož	2562	1226	209	92	136	282	101	42,5
Izola	4963	4165	119	100	144	74	136	38,8
Koper	15529	10212	152	147	135	180	130	20,3
obč. Izola	5519	5669	97	89	119	60	111	46,8
obč. Koper	19945	19166	104	102	99	112	98	49,8
obč. Piran	6179	6779	91	94	71	103	85	68,2
REGIJA	31643	31614	100	99	99	102	98	53,2

vir: popis prebivalstva 1991, Zavod RS za statistiko

* koeficient : razmerje med v naselju zaposlenimi (delovna mesta) in v kraju stanujočimi aktivnimi prebivalci (1991) skupaj in po sektorjih dejavnosti

Podatki kažejo sorazmerno veliko koncentracijo delovnih mest v obalnih mestih. Koncentracija delovnih mest je večja kot je koncentracija prebivalstva. Vendar je sam značaj dejavnosti tak, da je koncentracija teh dejavnosti "normalna".

Največje število delovnih mest ima Koper, ki je tudi pomembno zaposlitveno središče. Število delovnih mest za več kot 5000 presega število v mestu bivajočega aktivnega prebivalstva. Zato je tudi razumljivo, da ima največji delež delovnih mest regije v vseh sektorjih dejavnosti in v vseh sektorjih dejavnosti število delovnih mest presega število v kraju bivajočih. Zato je tudi razumljivo, da iz Kopa dnevno migrira sorazmerno majhen delež prebivalcev.

V strukturi koprskega gospodarstva prevladujejo terciarne in kvartarne dejavnosti (predstavljajo 58 oz. 52% teh dejavnosti regije). Med terciarnimi dejavnostmi, ki predstavljajo 40% delovnih mest mesta, so v ospredju dejavnosti prometa in zvez s 37%, sledi trgovina z 28% ter finančno - tehnične ter poslovne storitve s 23% delovnih mest. Razen dela trgovine na drobno so te dejavnosti pretežno vezane na center: številna prometna predstavništva, ki so vezana na Luko, z njimi so povezane finančne in poslovne storitve, na mesto je vezana tudi trgovina na debelo in trgovinska predstavništva itd. Struktura dejavnosti v Kopru in velikost naselij v njegovem zaledju kažejo, da bo tudi v bodoče mesto zaposlitveno jedro regije. Drugo vprašanje seveda je, kako so te dejavnosti razporejene znotraj mesta, ali je staro mestno jedro primerno za poslovno - trgovsko središče ali je potrebno načrtno oblikovati nove centre. Smotrna urbanistična ureditev mesta bi marsikaj prispevala k (prometni) razbremenitvi današnjega mestnega jedra.

Industrija je v Kopru glede na razmere v slovenskih mestih podpovprečno razvita. V strukturi delovnih mest predstavlja petino vseh delovnih mest Kopra in kar 40% delovnih mest v industriji obale. V letih po popisu, iz katerega so podatki, se je število delovnih mest v industriji še zmanjšalo, kot kažejo statistični podatki pa jih nadomešča zaposlovanje v terciarnih dejavnostih (zlasti finančno - tehničnih in poslovnih storitvah). Zato težko govorimo o industrijski pomembnosti obalne regije.

V današnjih razmerah lokacija industrije v izvenmestnih naseljih ne pomeni zmanjšanja dnevnih migracij. V Dekanih je 1131 delovnih mest, še enkrat več kot je aktivnega prebivalstva, vendar 80% v industriji. V kraju pa je zaposlenih le 28% Dekančanov, ostali dnevno migrirajo. Podobno je razmerje v podeželskem industrijskem kraju - Šmarjah, od koder dnevno migrira 68% prebivalcev. Ti monofunkcijski kraji so pomembni le toliko, kolikor preusmerjajo dnevne prometne tokove: namesto v Koper, kot je prevladujoči tok, v Dekane oz. Šmarje. Vendar zaradi šibke pomembnosti industrije v gospodarski strukturi regije te prerazporeditve ne bi imele večjega učinka, ostale dejavnosti, kot že rečeno, pa so vezane na zgoščenost - centralna območja.

Izola je majhno in na prvi pogled dokaj samozadostno mesto, saj število delovnih mest le minimalno presega število aktivnega prebivalstva. Po številu je v Izoli tretjina delovnih mest sosednjega Kopra. Razlike pa niso le v velikosti ampak tudi v zastopanosti dejavnosti. V strukturi delovnih mest prevladujejo sekundarne dejavnosti s 55%. Od enajstih skupin dejavnosti jih je glede na povprečje v slovenskih mestih kar pet podpovprečno razvitih, med njimi najbolj finančne in poslovno - tehnične storitve, nato promet pa uprava ter komunalno - stanovanjske storitve in šolstvo. Pretežna usmerjenost v industrijo in to delovno intenzivno se odraža tudi v šibkejši gospodarski moči mesta. V osemdesetih letih je bil dosežen družbeni proizvod na prebivalca nižji kot v Kopru in Piranu (podatki veljajo za občino) in pod republiškim povprečjem. Podobno zaostajanje Izole za sosednjima mestoma in za republiškim povprečjem kažejo tudi podatki o izobrazbeni strukturi zaposlenih delavcev in o povprečnih bruto plačah po stopnji strokovne usposobljenosti v podjetjih in drugih organizacijah. Šibka gospodarska moč mesta se kaže tudi v manj ugodni socio - ekonomski sestavi njenega prebivalstva, kar pomeni, da sta zaposlitev in kraj bivanja dokaj povezani. Stanovanjske in druge bivalne razmere v Izoli namreč niso nič slabše kot v povprečju v drugih mestih, zato ne morejo biti vzrok nižji socialni in ekonomski sestavi prebivalcev.

V somestju Piran - Prtorož - Lucija prevladujejo delovna mesta v terciarnih dejavnostih, med njimi predstavljata večino turizem in gostinstvo. Čeprav je Portorož kraj z izrazitim presežkom delovnih mest nad številom prebivalstva, pa v glavnem ta delovna mesta zasedajo prebivalci sosednjih naselij (zlasti Lucije) in se število delovnih mest v občini bolj ali manj ujema s številom aktivnega prebivalstva.

Že podatki o razporeditvi delovnih mest v primerjavi z bivajočimi prebivalci pokaže, da obstaja dokajšnja povezanost med krajem dela in bivanja. Tri četrtine Koprčanov dela v svojem mestu, izven občine pa le 14% njenega prebivalstva. Prav tako dela znotraj zaposlitvenih naselij piranske občine več kot dve tretjini bivajočih aktivnih prebivalcev. Največ prebivalcev migrira iz izolske občine, kar je tudi posledica pretežne usmeritve v industrijo in "pomanjkanja" delovnih mest v terciarnih dejavnostih.

Tabela 15: Zaposleni po kraju dela in dnevni migranti po mestnih naseljih in občinah Slovenske Istre (popis 1991)

	akt. preb.	delajo v nas. prebivanja		v dr. nas. v občini		v dr. občini Slovenije		drugje in neznano		dnevni migranti	
		št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
IZOLA	3809	2262	59,4	13	0,3	1508	39,6	26	0,7	1479	38,8
KOPER	9365	7224	77,1	562	6,0	1502	16,0	77	0,8	1903	20,3
LUCIJA	1985	400	20,2	1025	51,6	526	26,5	34	1,7	1511	76,1
PIRAN	1691	536	31,7	620	36,7	511	30,2	24	1,4	1084	64,1
PORTOROŽ	1051	557	53,0	190	18,1	292	27,8	12	1,1	447	42,5
obč KOPER	16725	8054	48,2	6302	37,7	2202	13,2	167	1,0	8330	49,8
obč IZOLA	5113	2613	51,1	354	6,9	2102	41,1	44	0,9	2394	46,8
obč PIRAN	5912	1646	27,8	2455	41,5	1718	29,1	93	1,6	4034	68,2

vir: popis prebivalstva 1991, Zavod RS za statistiko

Govorili smo o "prostorskih" zaposlitvenih bilancah. Kakšne so dejanski demografski potenciali za nadaljnji gospodarski razvoj, je v sedanjih "prehodnih" razmerah težko govoriti, vsekakor pa to ni vsebina te naloge (za namene oblikovanja poselitvene zasnove bi bila morda bolj zanimiva predvidevanja in načrti različnih gospodarskih dejavnosti: glede na njihov obseg in potrebe po delovni sili bi lahko sklepali tudi na obseg nadaljnjega priseljevanja, kar pa bi vplivalo na bodoče število prebivalstva).

Neko osnovno orietacijo o demografskih potencialih obalne regije pa dajejo npr. podatki o izobrazbeni sestavi: Glede na delež prebivalcev z višjo in visoko izobrazbo oz. tistih, ki imajo samo dokončano osnovno šolo ali so celo brez nje, je regija nad slovenskim povprečjem, med regijami pa ima ugodnejšo izobrazbeno sestavo samo ljubljanska regija.

Tabela 16: Prebivalstvo po šolski izobrazbi po nekaterih regijah Slovenije in občinah Slovenske Istre (popis 1991)

	skupaj	brez in z osnovno š.		višje, visoke šole		neznano
		št.	%	št.	%	
obč. Izola	10960	4739	43,2	1136	10,4	188
obč. Koper	36703	16043	43,7	4095	11,2	540
obč. Piran	13473	4975	36,9	1860	13,8	399
Sl. Istra	61136	25757	42,1	7091	11,6	1127
Gorenjska	149791	66940	44,7	12784	8,5	1767
Goriška	82420	41849	50,8	7180	8,7	700
Osr.slovenska r.	411070	160989	39,2	53579	13,0	5899
Podravska r.	259406	121105	46,7	20252	7,8	3887
Savinjska	200728	100925	50,3	13363	6,7	2994
SLOVENIJA	1561628	733386	47,0	138012	8,8	21072

vir: popis prebivalstva 1991, Zavod RS za statistiko

Tudi število študentov se v zadnjih letih v povprečju hitreje povečuje kot v Sloveniji in drugih regijah. Vendar pa je bil delež študentov v številu vsega prebivalstva leta 1991 nižji kot velja povprečje za državo in mnogo nižji kot v ljubljanski regiji (tabela 17)

Tabela 17: Število študentov po občinah stalnega bivališča v občinah Slovenske Istre in nekaterih slovenskih regijah v študijskih letih 1990/91 in 1994/95

	št. preb. 1991	št. študent. 1990/91	št. študent. 1994/95	indeks 94/90	% v preb. 1991
obč. Izola	13770	224	285	127,2	1,63
obč. Koper	45391	722	1058	146,5	1,59
obč. Piran	16768	254	398	156,7	1,51
Sl. Istra	75929	1200	1741	145,1	1,58
Gorenjska	191688	3395	4604	135,6	1,77
Goriška	102733	1622	2069	127,6	1,58
Osr.slovenska r.	519107	10558	13994	132,5	2,03
Podravska r.	320800	5269	6122	116,2	1,64
Savinjska	255278	3659	4822	131,8	1,43
SLOVENIJA	1965986	32399	42645	131,6	1,65

vir: Statistični podatki po občinah št. 15, Zavod RS za statistiko

4. Literatura in viri

Gosar L., Jakoš A., 1990, Projekcije prebivalstva in zaposlitvena bilanca Slovenije, UI SRS, Ljubljana,

Jakoš A., 1994, Ocena bodočega števila gospodinjstev za potrebe stanovanjskega gospodarstva Slovenije do leta 2010, Urbanistični inštitut, Ljubljana

Statistični letopis 1995, Statistični urad RS, Ljubljana, 1995

Statistični letopis 1994, 1994, Zavod Rs za statistiko, Ljubljana,

Statistični podatki po občinah RS, 1995, Vzgoja in izobraževanje, št. 15, Ljubljana